אירועים באגרות הראי"ה

הקונגרסים הציוניים

תרע"א–תרפ"ה (1911–1925)

7 אגרות

רקע, האגרות המרכזיות, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

רקע

הקונגרס הציוני הראשון התכנס בבזל בשנת 1897, ביוזמתו ובהנהגתו של בנימין זאב הרצל. עד הקונגרס החמישי התכנסו הקונגרסים מדי שנה, ומאז אחת לשנתיים, בערים כמו בזל, וינה וקרלסבד.

הרב קוק לא השתתף בקונגרסים, אבל פנה אליהם בכתב כמה פעמים. בתרע"ג תכנן להגיע לקונגרס ונמנע מכך, ושלח לסיעת "המזרחי" את הדברים שרצה לומר שם. בתרפ"ג ובתרפ"ה, כבר כרב הראשי, כתב אל הקונגרס עצמו ודרש שיקצה תקציב קבוע לצורכי הדת ביישוב.

האגרות המרכזיות

כרך ב', אגרת שע: הגאון ר' יצחק יעקב ריינס, אב בית דין לידא

"הנני חפץ שיהי' פומבי כמה דאפשר, ושיהי' נקרא באזני רבים בהקונגרס"

כרך ב', אגרת תקעא: סיעת 'המזרחי' בקונגרס הציוני

"ומחשבתי אשר חשבתי להיות נוכח בהקונגרס הנכבד נתבטלה מגורמים צדדיים"

כרך ד', אגרת אקפט: הקונגרס הציוני ה-13, קרלסבד

"אשר התכנסתם למצוא דרך סלולה לבנות את הריסות עמנו וארצנו הקדושה"

כרך ד', אגרת אשלט: הקונגרס הציוני

"שעל הכנסיה, מוטלת חובה כעת, להקציב תקציב שנתי, על כל סדרי חיי הדת הציבוריים"

הרב שלמה אבינר

הרב אבינר מתאר שלוש דעות שהיו בתנועה הציונית בשאלת התרבות של המדינה העתידה: שהציונות היא תרבות חדשה במקום התורה; שהיא עניין מדיני בלבד ש"אין לו עם הדת"; ושהתורה היא נשמתה, וזו הייתה דעת הרב קוק. הרב קוק לחם בסעיף שקבע שהציונות אין לה דבר עם הדת, וכינה אותו "הסעיף המחפיר" (כרך ב', אגרת תקעא). והרצי"ה סיפר שכאשר התכנס הקונגרס הראשון, ישב רבי יצחק בלאזר יום שלם ושקל אם זה המשיח או חבלי משיח. (מקור: מתוך ספרי הרב)

נוסח האגרות המרכזיות

4 האגרות המרכזיות, כל אחת עם התמצית שלה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת שע

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ח תמוז תרע"א - יפו **נמען:** הגאון ר' יצחק יעקב ריינס, אב בית דין לידא

הרב קוק שולח העתק ממכתבו לקרן הקיימת ומבקש לקרוא אותו בפומבי בקונגרס, כדי שהבונים ידעו על 'מהרסינו מבית'. אין להשתתף בבניית מוסדות שמחריבים מבפנים. הרב קוק מציע להתייעץ עם ליבונטין.

עיקרי הדברים

- קריאת המחאה בקונגרס.
- אין להשתתף במוסדות מחריבים.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ח תמוז תרע"א[4],

ישאו הרים, מבין המצרים, שלו'[5], לכבוד מר ידידי הגאון הגדול, רב פעלים, אוצר תורה, יראה וחכמה, מוהר"ר[6] יצחק יעקב שליט"א[7] ריינוס, הגאבד"ק[8] לידא יצ"ו[9].

הנני מוסר בזה להדר"ג[10] העתק ממכתבי, אשר הנני חפץ שיהי'[11] פומבי כמה דאפשר, ושיהי'[12] נקרא באזני רבים בהקונגרס. ידעו המתקבצים לבנות את הריסות עמנו וארצנו הקדושה את מעשי מהרסינו מבית, ויחגרו את כל כחם לעצור בעד הרעה בעוד מועד. בשום אופן אי-אפשר לנו לשבת דומם עוד, לראות איך אנשים קלי דעת משימים את כל כבוד קודש ד' לקלם ולמרמס, בעצם קדוש משכני עליון. מטמטמים המה בזה את הלבבות ומקררים את הרוחות, ביחוש לעבודת הקודש של בנין האומה והארץ, אשר זה מקרוב החל לפרח.

עלינו כולנו לאחוז בזה באמצעים היותר אמיצים, להביע את מחאתנו בקהל גדול ובכח אמיץ. בשום אופן אי אפשר שנשתתף בעזרה לכונן מכונים כאלה המחריבים אותנו חורבן כ"כ[13] נורא, בתוכיות בניננו הכללי.

סמוך אני בעה"י[14] על חכמת הדר"ג[15], ויראתו הקודמת, ביחד עם יושר לבבו ואהבתו הנאמנה לבנין ארצנו הקדושה ותחית עמנו עליה, שידע איך להשתמש בדברי אלה לטוב, וזכות הרבים יהי'[16] תלוי בו. לדעתי יוכל להתישב בענין זה עם מר ליבונתין, דירקטור הבנקים הארצי-ישראליים והסורי, שיודע את המצב אל נכון, וגם דעתו אינה נוחה מההנהגה הפרועה הנ"ל[17].

והנני בזה ידידו, מוקירו ודורש"ת[18] באה"ר[19],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן

4. תרע"א - השנה תרע"א (1910/1911)
5. שלו' - שלום
6. מוהר"ר - מורנו הרב רבי
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת
9. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
10. להדר"ג - להדרת גאונו
11. שיהי' - שיהיה
12. ושיהי' - ושיהיה
13. כ"כ - כל כך
14. בעה"י - בעזרת השם יתברך
15. הדר"ג - הדרת גאונו
16. יהי' - יהיה
17. הנ"ל - הנזכר לעיל
18. ודורש"ת - ודורש שלומו ותורתו
19. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקעא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ב מנחם אב תרע"ג **נמען:** סיעת 'המזרחי' בקונגרס הציוני

הרב קוק אינו יכול להגיע לקונגרס, ושולח את דבריו בכתב. יד ה' נטויה לטובה, והרעיון שזו תחיית עם ולא תנועה מפלגתית מתקדם. 'המזרחי' עמד עד כה ב'מעמד צנוע ושתקני', אבל הציונות אינה יכולה לדבר בשם האומה כל עוד חקוק בה ש'הציונות דבר אין לה עם הדת'. האומה לא תצטמצם ב'עוגה הצרה של חלומו של ד"ר הרצל'. הציונות המעשית היא 'הגוף', ועל 'המזרחי' לזרוק בו נשמה - המקור התנ"כי. לא 'עם שנאוי המבקש מקלטי', אלא 'גור אריה יהודה' השב לנחלתו. יש לפעול ברוח אליהו להשיב לב אבות על בנים.

עיקרי הדברים

- 'המזרחי' צריך לצאת משתיקתו.
- הציונות - גוף; התורה - נשמה.
- מעבר לחלומו של הרצל.
- רוח אליהו - השלום.

נוסח האגרת

ב"ה[1], י"ב מנ"א[2] תרע"ג[3].

לכבוד האגדה המזרחית, בקונגרס הציוני, שלו'[4] רב מהררי קודש,

אלופי החביבים ונכבדים מאד,

סבות שונות גרמו, ומחשבתי אשר חשבתי להיות נוכח בהקונגרס הנכבד נתבטלה מגורמים צדדיים, ומהם המקרים המעציבים, אשר קרו במקום מושבי כעת רחובות ת"ו[5]. ואומר אל לבבי: חלק ממחשבותי, אשר אם עמדה לנו השעה הייתי מרצה אותן לפני הכנסיה הרוממה, אמסור לפניכם בזה. אחי האהובים, בכתב: אולי יחון ד' והדברים היוצאים מן הלב יכנסו אל הלבבות הנכבדים, ויעשו פרי לברכה, ולטובתה והצלחתה של שאיפתנו הכללית, לתחיית-האומה בארץ-אבות,

ודאי לא נעלם מהדרת-כבודכם, אשר למרות המכשולים הרבים, החומריים והרוחניים, שהננו פוגשים תמיד על דרכי מהלך התחיה הלאומית בארצנו הקדושה, הננו רואים יד-ד' נטויה עלינו לטובה, ואורן של ישראל, אף אם קמעא-קמעא, אבל הוא ב"ה הולך ואור, הישוב מתרבה ומתרחב, הדעות והרגשות במעמקי הלב הולכות ומתחזקות, לבסס את בסיס התחיה הלאומית, והמחשבה של שיבת ציון לכל גווניה הולכת וכובשת לבבות ושדרות רחבות. הרעיון שאין אנו עסוקים בתנועה מפלגתית, כ"א[6] בתחית-עם, הולך ומתקדם, וזה התוכן בעצמו של ההתקדמות מטיל על "המזרחי" ביחוד חובות חדשות ונמרצות. "המזרחי" עומד עד כה במעמד צנוע ושתקני, כותב על דגלו: להכניס את שלומי-אמוני-ישראל תחת הדגל הציוני ואת הלך-רוחו הוא יוצק רק בתוך חוגו המצומצם. את הציוניות הכללית מניח הוא "לקפא על שמריה", מתקשר עמה בקשר הדדי בכל מקום שאין הדעות היסודיות

סותרות, ובזה באמת יוצא הוא ידי חובתו בתור חלק של מפלגה שחפצה לעשות איזה טוב לישראל. הציוניות הרחבה אינה יכולה, ע"פ[7] הפרוגרמה שלה, בשום-אופן לדבר בשם האומה בכללה. הפרגרף ש"הציוניות דבר אין לה עם הדת" הוא כבר ההיפוך הגמור ממה שכל האומה חושבת, מציירת, מקוה ומאמנת בכל דורותיה, וההיפוך הגמור מהשאיפה הנאצלה, שטובי החושבים שבישראל ובעמים חושבים ע"ד[8] העתיד הישראלי בעולם.

האומה בכללה, עם כל גדלה וחסנה הרוחני, עם כל גאון-נשמתה, לא תוכל בשום-אופן להיות מצטמצמת רק בהעוגה הצרה של חלומו של ד"ר[9] הרצל ז"ל[10], עם כל יפיו ועזו, לפי-הערך. הציוניות, המעשית, והעיונית, הפוליטית והדפלומטית וכל ענפיה יחד, כמו שיצאו מן הכח אל הפועל עד היום, יש בהם ענינים נשגבים ונעלים, שאנו נקראים ממעמקי הוייתנו הישראלית לתמכם בכל כחותינו הגשמיים והרוחניים; אבל כל אלה יחד אינם כ"א הגוף הציוני.

אבל קרואים אנו מיד לזרק את הנשמה בהגויה המחוטבת הזאת, כדי שתהיה ראויה באמת לשמה, באופן שתרכש לה מיד ולדורות את אותו כח-המושך הגדול, שיהיה יכול למשוך את האומה כולה אליה, מגדולם עד קטנם, מכל המפלגות, השדרות, הסיעות, והפיזורים השונים, ושיתן לעולם את אותו המושג, שמקור הציונות, הוא המקור הקדוש העליון, התנ"ך[11], נותן לה, בכל העומק וההוד המסורתי. לא הד קול, שעם שנאוי בעולם, הולך לבקש לו מקלט בטוח מרודפיו, לבדו ראוי להשיב לתנועת-עולמים זו את חייה, אלא שגוי קדוש, סגולת העמים, גור-אריה יהודה, נעור מתרדמתו הארוכה, והנה הוא הולך ושב אל נחלתו, אל "גאון יעקב אשר אהב סלה". ונשמה זו אי-אפשר שתהיה נזרקת בתנועה, כ"ז[12] שעל מצחה חקוק אות-קין זה, ש"הציוניות דבר אין לה עם הדת". ומעתה, "המזרחי" צריך הוא להכיר בגאון את גדולת תעודתו. לא להיות שמש למפלגה מעשית, פוליטית, קולטורית וכו'[13] וכו' נוצר אותו הזיק האלהי. השרוי בלב שלמי אמוני עם ד', בשעה שהם נגשים לעבודת-קודש זאת של תחית-האומה, כ"א לתן להתנועה הגדולה, רבת הצבעים ואדירת הפעלים והשאיפות, את דחיפת-חייה היותר עצומה, להוציא את ענין הציוניות מקטנות של מפלגה בודדת, שמהלכה ביחס להאומה כולה הוא סמוי מן העין, לגדלות של תנועת-חיים של הגוי כולו, ההולך בגאון לקראת עתידו הגדול באור פני ד' אלהיו.

ה"מזרחי" מוכרח להיות בציוניות מה שישראל - בעמים: כח של תסיסה תמידית, כח שלא יחדל את עבודתו ואת סגולת-הפריתו, לעולם יתבע את תביעתו ויביע ברמה את תקותו לנצחון מוחלט ושלם של דעתו, הכוללת, העליונה והקבועה.

הדת בישראל, אור ד' שבנשמתו, הבעת החיים היותר עצמיים והיותר פנימיים שלו, מה שנתן ונותן לו את הכל, שמעמידו על הרום העליון של במתי-ארץ, על המעמד של מורה האנושיות כולה, - אי-אפשר שתנועת-החיים שלו תהיה פרודה ונעקרת ממקור-חייו זה. תקות-תחייתנו היא הרבה יותר עליונה מלהיות תלמידים קטנים או גדולים לאירופא הקולטורית, שאשרה מוטל בספק גדול, והציוניות מוכרחת היא לשוב אל מקור החיים של האומה מראש-צורים, ואי-אפשר שדבר לא יהיה לה עם הדת.

זהו חיקוי שפל, והרבה יותר מחפיר מהחיקוי הציורי של שינוי מקום-המקדש שב"תל-אביב", שבצדק הרעיש עליו "אחד העם" את המחנה בשעתו.

"המזרחי" צריך הוא לתבע תמיד, שהסעיף המחפיר הנ"ל[14] ימחק מהפרוגרמה, ותחתיו יכתב: "שהציונות מבוססת היא על יסוד תחית האומה בתורתה על אדמתה" בכל הגודל והמילוי של פתגם זה.

הפרעות, עכוב המהלך, והשפלת ערכי התחיה כולם, - התוצאות של ההסכמה האיומה הזאת. שהציוניות דבר אין לה עם הדת, אנו רואים די-והותר בכל פינה של התנועה, וביחוד באי"י[15]. "הציוניות דבר אין לה עם הדת", - מתפרש מיד בסגנון: "הציוניות מהרסת את הדת", "הציוניות היא תחיה חדשה, שתקותה היא להבנות מחרבנה של הטרדיציה הישנה". זהו כבר פתגם שגור בפי קופצים-בראש לא מעטים. והתוצאות המעשיות שמזה הן: פריקת-עול וזלזול של קדשי האומה בהמון, בחוות הלאומיות ובספרות, במוסדות-החנוך ובמקצועות רבים משדי התחיה. כל אלה מה הם פועלים? נביקת רוח האומה, יאוש ומשטמה וקצף של חמת-מות, הראוי לעבור לירושת-דורות על כל התנועה כולה.

האומה כשהיא קמה כולה, לא רק אישים בודדים ממנה או כתה ומפלגה מחלקיה, היא יודעת - יותר ממה שהיתה יודעת לפני-זה - איך להוקיר את מה שהוא חתום בחותם-דם בנשמתה. המזרחי, כשידע את תעודתו, הוא יכול להביע את התביעה הזאת לפני כל ישראל ולפני כל העולם כולו. לא ברוח של הספרות האירופית המודרנית אנחנו שואפים לקום ולהיות לעם, - אע"פ[16] שאנו סופגים את כל ערכי האנושיות הכללית אל תוכנו בתור בני-אדם בעלי תרבות גבוהה, - אלא ברוח תורתנו, ברוח הנביאים שלנו, ברוח ד' אלהי-ישראל אשר על עמו, שלא יוכל להנתק מהתורה ותחיתה, כפי מה שהיא מורשה קהלת יעקב. האידיאלים האלהיים שהם חיי התורה והנבואה, הנם, ברוחנו, העתיד של העולם, שתחייתנו פונה היא להגשימם בחיים. הננו שואפים לעמוד במרכזה של האנושיות, דוקא בדגלנו העתיק והנשא, שהוא לנו גאות-עולמים, בשם אלהינו נדגול וכמאז לא נחליפנו ולא נמיר אותו בדגל אחר, גם מודרני שבמודרניים.

ומפני ש"המזרחי" יביע את תביעת האומה כולה לכל דורותיה מהציוניות, עתיד הוא להיות לכח תוסס לא רק בציוניות בחוגה המצומצם כי"א גם בישראל, בכל האומה כולה, ובמובן ידוע גם בעולם הכללי. ראוי יהיה "המזרחי", כשיעמוד על תפקידו הנשא הזה, להיות מתחיל לעסוק בעבודה הכללית, שלא הושם לה לב עד כה, היא עבודת השלום, שלום כללי באומה לכל פלגותיה. השלום איננו רק דבר של נטיה מוסרית, עבודת-השלום היא עבודה קולטורית תדירה, רוממה ואדירה, עבודה שצריכה להפנות אליה תמיד את כל הכחות היותר פוריים שבאומה. אנו צריכים לשום אל לב: מה יהיה האחרית מכל הפירודים כולם ההולכים ומתרבים, המפלגות, הפדרציות והפרקציות, האגודות והמניינים, הזרמים והבמות, אם לא ימצא לנו תל-תלפיות אחד שישא את הדגל הכללי של האומה ויעסוק בלא-הרף בכל התעמולות היותר רצויות בעבודת אחדות האומה, השוית-המחלוקת והתקשרות-השאיפות. כשם שאנו מכירים ומאמינים שתשועת ישראל תבא ע"י[17] התחלה של קץ-

המגולה, שנעשה אנו בכח אשר נתן לנו ד' לעשות חילי, לרכוש את הארץ, לגאול אותה. לעבדה ולבנותה, לכבש אותה בכיבושים קולטוריים ומעשיים, כן עלינו לדעת יותר ויותר.

כי רוח ד' אשר על אליהו, להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, לעשות שלום בעולם, להשוות את המחלוקת, צריכה להתגלות גם בפעולה נפשית שלנו, פעולת האומה כולה, ע"י כחותיה היותר טובים, תלמידי-חכמים המרבים שלום בעולם.

יקרא "המזרחי" למועצה בקונגרס, ישתמש תמיד בכל האמצעיים שיזדמנו לו להוציא מן-הכח-אל-הפועל את הבעתו העמוקה, של רוח האומה כולה, שמכל הפלוגות הציוניות רק על-ידו יכולה היא להתגלות, מפני שהוא הנהו הכח האחד בציוניות הנושא עליו את שם ד', את קדושת אור התורה, מקור החיים, את יסוד השלום שמו של הקב"ה[18], שאך בו יושע ישראל לעולמים.

הרבה מאד יש לי לדבר ולהרצות על יסוד דברי המעטים הללו, שהם גוררים עמהם עקרים גדולים והרי-הרים של מחשבות מקוריות, הראויות להתהפך לכחות פועלים רבים. אבל אי-אפשר לי להרצות הדברים כסדרם כעת, ואקוה שלשעת-הכשר של הכנסיה הנכבדה יספיקו דברי אלה להערת-לבב. והנני חותם בצפיית התחייה ממקור חיי ישראל, מאור שם ד' הבוחר בציון ובישראל עמו, להיות לגוי לפניו לאור גויים כל הימים, חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לד', בגבורה ובברכת-שלום.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. מנ"א - מנחם אב
3. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
4. שלו' - שלום
5. ת"ו - תבנה ותכונן
6. כ"א - כי אם
7. ע"פ - על פי
8. ע"ד - על דבר
9. ד"ר - דוקטור
10. ז"ל - זכרונו לברכה
11. התנ"ך - התורה נביאים וכתובים
12. כ"ז - כל זה
13. וכו' - וכולי (וכן הלאה)
14. הנ"ל - הנזכר לעיל
15. באי"י - בארץ ישראל
16. אע"פ - אף על פי
17. ע"י - על ידי
18. הקב"ה - הקדוש ברוך הוא

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקפט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ח תמוז תרפ"ג - ירושלים **נמען:** הקונגרס הציוני ה-13, קרלסבד

חילול השבת והכשרות בפרהסיה עלול לאבד את הבסיס לתקומה הלאומית. חלק מהבעיה בא מחוסר אמצעים - קבוצות היו נזהרות מטרפות אילו היה להן שוחט. הרב קוק דורש תקציב דתי מאושר לשוחטים, מקוואות ובתי תפילה, וקול קורא ואזהרה לקבוצות על אדמות הקרן הקיימת שהזהירות בכבוד הדת היא 'תנאי לאומי מוכרח'.

עיקרי הדברים

- חילול שבת וכשרות.
- חוסר אמצעים.
- תקציב דתי.
- אזהרה לקבוצות.

נוסח האגרת

ב"ה. ירושלם כ"ח תמוז תרפ"ג[1]

לכבוד הכנסיה הציונית הי"ג, בקרלסבד, שלום רב אחינו היקרים, אשר התכנסתם למצוא דרך סלולה לבנות את הריסות עמנו וארצנו הקדושה. שימו נא לבכם לדברי היוצאים מקרב לבי הכואב והמלא צפיה, כי חפץ ד' בידכם יצליח, להקל את יסורי הבנין שלנו ולהביא את מצב עבודתנו הכללית למעמד יותר בטוח ויותר מביא לידי תקותנו הגדולה, לראות בהצלחתם של מפעלינו הכללים בארץ אבות. רוצה אני לומר לכם, אדוני ואחי הנכבדים, שההריסות הגדולות והפומביות בחיי היהדות שהן הולכות ומתגברות, לצערנו הגדול, במהלך הבנין הזעיר שלנו בארץ-ישראל, הן עלולות כבר לאבד מאתנו, חלילה, את הבסיס לתקומתנו הלאומית, המחלה היא נוראה והרפואה מוכרחת היא לבא, מיד בלא איחור כלל. אתם אחים, בכנסיה הנכבדה, הנכם חיבים מיד למצא עצה לעצור בעד שתי הרעות הגדולות, האוכלות אותנו בכל פה במהלך חיינו ההולכים ונבנים בארץ, והן חלול שבת בפרהסיא וחלול הכשרות של המאכלות ג"כ[2] בפרהסיא ובצורה מופקרת. כח-הסבל של גדולי הסבלנות כבר כשל לראות בעלבונה של האומה ע"י[3] בניה ואין תרופה!

אמנם הרבה דברים זרים כל-כך, ומזיקים כל-כך לבנייננו הלאומי, באו לא מתוך זחיחות-דעת וקלות-ראש, אלא מתוך הכרח של חסרון האמצעים הדרושים בכדי לתקנם ולמנעם. כמה קבוצות, למשל, היו נזהרות מאכילת נבלות וטרפות, אילו היה להם תקציב מספיק להחזיק שוחט, ועליכם החובה רבותי להחליט החלטה גמורה, שהתקציב הדתי לקבל שוחט בקבוצות יהיה מאושר באותו יפוי-הכח של כל התקציבים המוכרחים. בכלל דרישתי חזקה היא מהכנסיה הנכבדה, שתוציא קול קורא במחאה נגד כל מחללי קדשי עמנו בביתנו הלאומי, מכל המינים, ואזהרה לכל החוות והקבוצות המיוסדות על אדמת הקרן הקימת לישראל ביחוד, ולכל המוסדות הצבוריים למיניהם, למען ידעו שהזהירות בכבוד

קדושת דת ישראל באי"י[4], ע"י בוני הארץ מכל המעמדות, היא תנאי לאומי מוכרח - ועם זה לבצר עמדה חזקה לתקציבים של כל צרכי-הדת המוכרחים, כשוחט ומקוה-טהרה, במקומות המיושבים במשפחות של אחינו, והוצאה של בתי-תפלה בכל מקום קבוצי. כל אלה ההחלטות תהיינה גורמות לרומם את קדושת הארץ וקדושת תנועת התחיה בישראל ובעולם! בטוח אני אחי האהובים, שלא לתוהו עשה אדון הנפלאות, גואל ישראל וקדושו אדון עולם ברוך הוא, את כל הגדולות הללו, עד אשר הביאנו עד הלום, למצב ההכרה של תחיתנו הלאומית ושיבת שבותנו לארצנו הקדושה לעיני כל ישראל ולעיני עמים רבים, וסוף כל סוף תצא תנועתנו בזר הנצח וההוד, ואור ד' עליה יזרח, ומציון תצא תשועה לישראל, על ידי בניה בוניה אשר יחדו יקבצו יבאו לה, ודברי האמת והצדק הבאים מדרישת הקודש, שהם הם דבר ד' הנאמן, מוכרחים הם לחדור אל כל לב למען הקם ברב הוד ותפארת על אדמת הקודש את דגל ישראל בכל חוסן ישועתו.

והנני בזה עבדכם ואחיכם הנאמן החותם בכל רגשי הכבוד

אברהם יצחק ה"ק

---

1. תרפ"ג - השנה תרפ"ג (1922/1923)
2. ג"כ - גם כן
3. ע"י - על ידי
4. באי"י - בארץ ישראל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשלט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח' מנחם אב תרפ"ה **נמען:** הקונגרס הציוני

הרב קוק דורש שהקונגרס יקציב תקציב שנתי לצורכי הדת הציבוריים בכל מקומות הישוב; קיבוצים שאין בהם 'ישום תאר של רושם דת משה' - דבר שאין לסבול בארץ ישראל. עם רבני הארץ העריכו שצריך לפחות חמשת אלפים לירה לשנה, ותרשים מפורט יימסר. ויצמן הסכים לעיקרון.

עיקרי הדברים

- תקציב דתי שנתי.
- חמשת אלפים לירה.
- הסכמת ויצמן.

נוסח האגרת

ב"ה[1]. ח' מנ"א[2] תרפ"ה[3]

לכבוד הכנסיה הציונית, שלום רב. כנסיה נכבדה, תקבל נא את ברכתי להצלחת מפעליכם הטובים, לבנין עמנו וארצנו ולרומם קרן עם ד' על אדמת הקודש, ולעודד את רוחו, לתחית אמת, גם בכל פזוריו, אשר בגולה. ואחרי הברכה הנאמנה. הנני מתכבד להביע לכם את דרישתי המוחלטה, שהיא דרישת כל היהדות הנאמנה, המשתתפת בכחה ואונה, ברוחה ומפעליה, בבנין הארץ ובתחית האומה, שעל הכנסיה, מוטלת חובה כעת, להקציב תקציב שנתי, על כל סדרי חיי הדת הציבוריים, בכל מקומות הישוב שנוסדו, ושעתידים להוסד על ידי התעמולה הציונית. מציאותן של קהילות, של קיבוצים שלמים מישראל, ששום תאר של רושם דת משה ויהודית איננו ניכר בהם בכלל, זהו דבר מדאיב, ומהרס גם יחד, עיני ישראל כלות לראות כאלה, גם במקומות נדחים אשר בגלות. ובשום אופן לא תוכל היהדות בכללה לסבול זה בארץ ישראל, במקום התחיה וצמיחת קרן הישועה הלאומית. אנכי נתיעצתי עם חברי הרבנים הגדולים שבא"י[4], היודעים כמוני את פרטי המצב של הישוב החדש והמתחדש ידיעה ברורה והסכמנו שעל השנה הבע"ל[5] הננו צריכים, בכדי לכונן את המעמדים הדתיים בצורה הגונה בכל רוחב הישוב, סך לא פחות מחמשת אלפים לירא.

אנחנו נמציא להועד הפועל, תרשים מפורט על מה ולמה צריכים ומוכרחים אנחנו לכל הסך הזה. כבר דברתי עם כבוד הנשיא ד"ר[6] ח. ויצמן בלונדון, ע"ד[7] כללותה של הדרישה הזאת של תקציב דתי, והסכים לדברי מתוך הכרה בהירה. חפצתי לשם הוצאתה של דרישה גדולה וקדושה זו, שהננו מקוים ממנה תוצאות לברכה לכל פעולותינו הלאומיות באי"י[8], לבא אל הכנסיה, אבל נתעכבתי מסיבות פרטיות, כבדות שעכבו את נסיעתי. אקוה שדברי אלה הברורים והמעטים ככמותם, יספיקו להוציא אל הפועל את הדרישה המחוייבת הזאת. וידי כל הבונים את בנין עמנו וארצנו תחזקנה בשם ד' אלקי ישראל הבוחר בציון וירושלים לעולמים.

כברכת אחיכם הנאמן

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. מנ"א - מנחם אב
3. תרפ"ה - השנה תרפ"ה (1924/1925)
4. שבא"י - שבארץ ישראל
5. הבע"ל - הבא עלינו
6. ד"ר - דוקטור
7. ע"ד - על דבר
8. בא"י - בארץ ישראל

עוד אגרות מאותה תקופה

3 אגרות נוספות שבהן האירוע נזכר

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת שסח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ז תמוז תרע"א - יפו **נמען:** ד"ר פויכטוונגר ('המזרחי')

ההפקרות בחוות 'הקרן הקיימת' הגיעה לשיא: פועלים ופקידים מחללים שבת ויום טוב בפרהסיא. הרב קוק מציע לדרוש בקונגרס הציוני ערובה מהוועד הפועל, ואם לא תינתן, כל הכוחות של 'המזרחי' יעמדו נגד 'הקופה הלאומית', אף שהיא חביבה עליהם. אפשר לברר את המצב אצל ליבונטין.

עיקרי הדברים

- חילול שבת בחוות הקרן הקיימת.
- דרישה בקונגרס.
- איום להתנגד לקופה הלאומית.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3] ט"ז תמוז, התרע"א[4].

לכבוד הרה"ח[5] הנודע לשם תפארת מר ד"ר[6] פייכטוואנגער נ"י[7].

שלו'[8] וברכה.

אדוני הנעלה, הננו מוצא את עצמי מחויב להעיר את כבוד הדרתו הערה רבה מאוד על חובה אחת שהזמן גרמא ושאי אפשר לנו לאחרה,

עם כל מה שאנו עמלים תמיד להרגיע את הלבבות, ולישב ג"כ[9] את רוחנו בקרבנו שלא יתרגש יותר מדאי למראה ההרס הרוחני ביחש לכל קודש ד', שהננו פוגשים תמיד מאחינו אלה, המשתתפים עמנו בעבודה הלאומית הכללית ובישוב הארץ בפרט, הלאומיים החפשיים, לכל פלגותיהם, - הנה הגיע הדבר עד כדי נקודת-רום כזאת, שאיננו רשאים בשום אופן לסבול עוד. עם כל מה שאני חרד, עד קצה האחרון, מהתעוררות של תגרה ומריבת אחים, העוסקים באיזו מדה בעבודה גדולה אחת משותפת, איני רואה שום אפשרות הפעם להמשיך את השתיקה. לפחות אנחנו חייבים להגן על כחותינו, שאנחנו נותנים לאוצר הכלל, שלא יעשו מהם שכים לעינינו.

בימים האחרונים ביותר הובלט היסוד ההפקרותי, ביחוד מצד חלק ניכר מפועלים ופקידים, העוסקים בחוות נחלת ה"קרן קימת", ביחש לכל קודש, ובבירור ביחש לחילול שבת ויו"ט[10] בפרהסיא, בצורה מדאיבה לב ונפש כל אשר לב ישראל חי בקרבו.

לדעתי הננו חיבים לתבע, בעת הקונגרס הבא, מ"האקציאנס-קומיטה" ערובה בטוחה, שדברים כאלה עוד לא יקרו. לדעתי, חיבים אנו לעמוד בזה חזקים כצור, שאם לא יתענין הקומיטה בשאלתנו הבוערת כ"כ[11] במעמקי נשמתנו. נהיה מוכרחים כולנו וכל הכחות המזרחיים לעמוד בכח נגד ה"קופה הלאומית", למרות מה שהיא כ"כ חביבה עלינו חבת נפש.

תקותי אמיצה היא, שיתעורר הזיק הנעלם של אור ד'. החי בסתר בכל הלבבות הפונים לציון ומקראיה, הכל יחד יסכימו על דרישתנו המוכרחת, ועבודתנו הלאומית תלך, בחמלת ד' על עמו ונחלתו, במהלכה הנכון, בשלו'[12] אמת על ישראל.

ברגשי כבוד מאד נעלים ובברכת ד' מציון ומקודש,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ. ב. מצב העניינים ביחש לההנהגה, שהננו מוכרחים כ"כ למחות כנגדה, חושב אני שיוכלו כבודו לדעת מדירקטור הבנק אנפ"ק[13] מר ז. ד. ליבונתין שיהי'[14] על הקונגרס. אע"פ[15] שהוא איש פיננסי ועוסק בעניינים גשמיים. מ"מ[16] אקוה שימסור את המאורעות, ביחש לפגימתן הרוחנית בצביונם האמתי. הנ"ל[17]

מצורף לזה אני שולח לכ'[18] את ההעתק מהמכתב, אשר כתבתי בנ"ד[19] לועד הקופה הלאומית. הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. התרע"א - השנה תרע"א (1910/1911)
5. הרה"ח - הרב החסיד
6. ד"ר - דוקטור
7. נ"י - נרו יאיר
8. שלו' - שלום
9. ג"כ - גם כן
10. ויו"ט - ויום טוב
11. כ"כ - כל כך
12. בשלו' - בשלום
13. אנפ"ק - אנגלו-פלשתינה קומפני (בנק אפ"ק)
14. שיהי' - שיהיה
15. אע"פ - אף על פי
16. מ"מ - מכל מקום
17. הנ"ל - הנזכר לעיל
18. לכ' - לכבוד
19. בנ"ד - בנדון דידן

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תצז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ' שבט תרע"ג - יפו **נמען:** אגודת 'המזרחי' בסנט לואיס

הרב קוק קובע שעל 'המזרחי' להילחם בגלוי בסעיף מהקונגרס הראשון ש'הציוניות דבר אין לה עם הדת', כי סעיף זה עושה את כל עבודת המזרחי פלסתר. הצלחת הציונות תלויה בקשר האומה עם התורה. ההתנגדות צריכה להיחרת על כל גליון. מתוך זה הציונות עצמה תדרוש חיזוק הדת: חינוך, שבת, כשרות וטהרת המשפחה. בהמשך הרב קוק מעודד את האגודות להתייצב בראש העבודה המעשית.

עיקרי הדברים

- מלחמה בסעיף 'הציוניות דבר אין לה עם הדת'.
- הצלחת הציונות תלויה בתורה.
- ציוניות אמיתית דורשת חיזוק הדת.
- קריאה למזרחי להוביל.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ' שבט תרע"ג[4]

לכבוד האגודה ה"מזרחית" הנכבדה, בס"ט-לואיז יצ"ו[5], שלו'[6] רב וברכה מקודש

סבות רבות עכבוני מהשיב על מכתבם הנכבד, מיום כ"ב תמוז דקיץ העבר, בעתו. ואחר בקשת-הסליחה מהדרת כבודם על אשר אחרתי כ"כ[7] את תשובתי, ועם זה כלולה ג"כ[8] בקשת סליחה על הקיצור, שאני זקוק לקצר גם כעת בתשובתי, מרוב טרדא ועבודה, הנני בא לתוכן מכתבי.

הנני מוצא את עצמי מחוייב להקדים הקדמה כללית, שהנני מעירה בכל פעם שמזדמן לי הדבר לדבר ע"ד[9] ה"מזרחי" וערכו: שיש חק אחד שהוא מחוייב, לדעתי, לחוק על דגלו, שרק על-ידו תופיע עליו אור נשמתו הפנימית, חפשית מכבלי הסתירה המכבידים עליו. החק הזה הוא: שיביע המזרחי בגלוי, שלמרות האמון שהוא מראה תמיד להציוניות הכללית, מצד שיתופו עמה בהמחשבה הלאומית והתגשמות שאיפותיה במעשה, לוחם הוא עם-זה על הסעיף היחידי החקוק בציוניות עוד מטעם הקונגרס הראשון, האומר ש"הציוניות דבר אין לה עם הדת". החק הזה הוא עושה באמת את כל התעמולה ה"מזרחית" פלסתר, שהרי ה"מזרחי" עומד הוא נכון על ככר התורה, ודבר-ד' נר הוא לרגליו, ואנו כל שלמי אמוני ישראל יודעים אנו ברור, שרק באיכות הקישור הנאמן של האומה בכללה עם תורת-חיים שלנו, תורת ד' תמימה, תלויה היא הצלחת הציוניות והתגברות כחה מיד ולדורות, ובעזיבתה-של-תורה אין תוחלת ותקוה, וכל פרח מוכרח להיות כמק וכל שורש כאבק, - ואיך יוכל "המזרחי" לעבור בשתיקה על חק זה, העוקר את כל משאת-נפשו. ולפי דעתי העניה אין תקנה ל"המזרחי" כי-אם כשידבר בשפה ברורה, שעם כל אהבתו להציוניות בכללה, ושעם כל מה שהמעשים והדעות, הזרים והרחוקים, של רבים מהציונים, לא יוכלו לגרום לו כל נסיגה-לאחור וכל חלישות-כוח מלהרפות עבודתו השקודה על ככר התחיה הלאומית בארץ-אבות ביחוד, בכ"ז[10] על החק המחפיר הזה

הוא נלחם בכל כח, ולא ישקוט ולא ינוח עד אשר יורידוהו מעל במת הציוניות, ותחתיו יוחק חק לישראל כמו שהוא באמת, "זכרו לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור, אשר כרת את אברהם ושבועתו ליצחק, ויעמידה ליעקב לחק, לישראל ברית-עולם.

לאמר לך אתן ארץ כנען חבל נחלתכם". ההתנגדות הנמרצה להחק ההורס הנ"ל[11] מוכרחת היא להיות בולטת מכל פנותיו של "המזרחי". היא צריכה להיות חרותה בתור מוטה קצרה על כל גליון מגליונותיו הרשמיים, היא צריכה להשנות אלפי-אלפים פעם, בכל כנסיה בין חדשה בין ישנה. האמת הנצחית הזאת לא תוכל להפסיק מתעמולתה, עד אשר תעמוד בבטחה על מכונה, שאז הכל יכירוה, ותהי לנחלה לישראל, ואז נוכל בבטחה ללכת על מסילתנו לעסוק בכל המקצועות הכלליים, אשר התוו כבודם במכתבם הנכבד:

א. חיזוק הדת לכל פרטיה. כשאנו מיסדים תחילה את היסוד המוסד, שהציוניות בתור ציוניות היא חייבת לדאוג בעד נשמתה של האומה שתפריח ולא תבול, והנשמה הלאומית חייה תלויים הם בכל התורה כולה, וביחוד ביסודות היותר עיקריים כמו: חנוך הבנים ברוח-אמונים ישראלי, שמירת השבת וקדושתו, תחיית שכינת-הקודש של הנשמה היתירה הנותנת עז ותעצומות לעם, מאכלות כשרות, השומרות את המזג הישראלי על מכונו, המתכנות את רוחו במשקל המכוון להיות קשור ברוחו ובכל חפץ-חייו לעם קדושו, טהרת-המשפחה השותלת את שתיליה מראשית צמחם בתוכן ישראלי פנימי, הספוג כולו מרוח-חיים של קודש ישראל לד', כל אלה יוכלו לבא בתור דרישות חוקיות, שהציוניות עצמה תובעת אותן בחזקה, בהיותה ציוניות אמיתית, ציוניות "מזרחית".

אבל רק אז תשא ברמה את דגלה, בזמן שהיא אומרת בקול גדול וגאות-קדש פנימית את אמרתה הנצחית, שהחק האלילי, ש"הציוניות דבר אין לה עם הדת", תועבה היא לישראל, וכל זמן שלא נשים לב בהסכמה אחת, לשאוף לגדיעתה של אשרה זו ועקירת שרשיה, הפורים ראש ולענה, הננו מוכרחים להרגיש לאות בכל מפעלותינו, לחיזוק אמונת-אומן, ורוממות-קרן היהדות הנאמנה, על פני הככר הציוני.

והנני מקוה בע"ה[12], שדברי היוצאים ממעמקי-לבבי יתקבלו על לבבכם הטהור, ועל לבב כל אחינו בדעה, החפצים בכל לבם, להיות עובדים נאמנים לתחיית ישראל על אדמת-ירושתו, עם נשמתו, תורת אלהיו אשר בלבו ובידיו, ועל-ידי התבררות נטיית קודש זו, שעל-ידה יבטא ה"מזרחי" בגלוי את מהותו הפנימית, נוכל באמת לקוות, שתמלא משאת-נפשנו האמורה במכתבם הנעלה, שגם מאלה העומדים מנגד ל"המזרחי", יבאו להאסף תחת דגלו, שרק אז במלאו את התנאי העיקרי הזה, שהוא מסכם את כל תכניו העשירים, יוכל להמשיך לו ע"י[13] ברורו המאיר את הלבבות הרבים, שנטו ממנו מפני הערפליות השוכנת עליו, כל זמן שלא יביע באומץ לבבו את עומק-חפצו ואת הנקודה היותר עמוקה שהוא תובע מאת הציוניות הכללית.

בדברי אלה הנני חושב שיצאתי ידי חובת הערה הכוללת המון הערות, בדבר התקנות היסודיות של אגודתכם הנכבדה. ומה מאד ישמח לבי כשיזכנו השי"ת[14] לשמוע מהדרת-כבודכם, שדברי מצאו מקום

בדעתכם הטהורה, עד אשר תקרבו מיד להחל את הגשמת הדבר בחיים, ע"י גזרה מוחלטת מכללות האגודה הנכבדה, שתהיה בזה למופת לכל האגודות ה"מזרחיות" בכל מקום שהן.

ב. ע"ד העזר הראוי להנתן מצדכם ל"מזרחי", ובאיזו עבודה הנה שני יסודות עקריים לפנינו: החינוך והספרות. בשניהם אנו חייבים להחזיק בכל אומץ. הראשון לבסס על ידו את היסוד ה"מזרחי" לתקות דור דורים, והשני לזכך את המחשבות ה"מזרחיות", להפרותן ולאמצן, עד שיהיה תמיד כחן מתחזק ופעולתן על החיים הולכת ומתפשטת. למטרת החינוך ודאי חובה היא ליסד הדרים, בתי-ספר, וישיבות, קלוטות ברוח ה"מזרחי", שכללותו היא: שקדושת האמונה תובעת ממנו את החובה המעשית והשכלית לתחיית האומה והארץ כעת, כאשר בא מועד, כאשר הרעיונות הכלליים באו עד הלום, והסביבה המעשית והמחשבית מלאה היא דחיפות גדולות לקראת שאיפת התחיה והגשמת הכנת צמיחת קרן ישועה לישראל כפועל-כפינו, בבירור גמור ומוחלט, שחוב קדוש ונאמן זה יסוד מוסד ועומק אמונת אומן הוא, וברוחו הפנימי צריכים הם כל מוסדי-החינוך שלנו ללכת. ועם זה כלולה ודאי החובה של נתינת-יד לחזק את מוסדי-החינוך הנאמנים לדגלנו, העומדים בכל מקום שהם, ובפרט בארץ ישראל עצמה, ולהתענין תמיד בעד קדמתם הרוחנית והמעשית. מצדי הנני עסוק ביסוד ישיבה בע"ה, לשם התגברות המחשבה הלאומית מיסוד טהרתה האלהית, שזו היא באמת תעודתו הפנימית של "המזרחי", שהוא עתיד לעמוד עליו לכשיתבררו ערכיו.

והספרות, כמה אנו צריכים לחזק ידי סופרים, ומשוררים, וכל בעלי כשרון אמנותי, המוכשרים לעבוד על שדי המחשבה הצלולה, מחשבת התחיה הלאומית, בנקודת קדושתה העליונה, ששם שרוי נצחה והודה. לחפש כמטמונים אנו צריכים אחרי כחות רעננים נסתרים מאתנו ממין זה, ולאמץ את הכחות הגלויים, ליסד במות ספרותיות ע"י עתונים וירחונים וכל מיני השפעה כאלה. ממין זה היא המגמה, של הוצאת חוברות "תרבות ישראל" שיסדנו פה, והדברים הולכים להתפתח, אבל הצעדים כבדים הם מפני מיעוט העוזרים. כמה נאה הדבר, שאגודות נכבדות כאגודתכם ישימו לבן למטרות נשגבות כאלה.

ג. ומה שנוגע להעזר שאוכל אנכי בעניי לתן לעבודת אגודתם, הדברים מובנים מתוך דברינו הקודמים. כל מה שהיחש הרוחני שבינינו יגדל בע"ה, הלא נמצא ככר יותר רחב להבעת המחשבות היסודיות, שה"מזרחי" בכלל ואגודתכם הנכבדה בפרט ראויים הם להתחשב עמהן. ומה שנוגע למעשה מובן הדבר שהמקום גורם לי, ב"ה, שאוכל לפעמים לקשר את פעולותיכם עם הענינים הארצישראליים, בין ברוח בין במעשה, ואם תואילו לבא במכתבים עמדי בישוב-הדעת בפרטי-דברים של עבודתכם, אקוה לד' שלא אחדל מחוות לכם את אשר יתן ד' בלבבי, להשגיא פעולתכם ולהגדיל כבוד אגודתכם וערכה.

ד. והענינים הנוגעים לישוב-הארץ, אם כי רבים הם ענפי-העבודה, בכל-זה הנני מוצא לנכון להציב לפני כבודכם כעת איזה פרטים. ואקדים לכם הקדמה כללית אחת, אשר למדתיה ב"ה מהנסיון, ושגם העיון השכלי מסכים לה: שלצורך מגמתנו, להגביר את הנצחון והעז, של השפעת התורה וכל קודש-ד', על חיי האומה החברותיים ביחוד בארץ-ישראל, כדי שיהיו לנו זרעונים מוכנים משלנו לנצני התחיה העומדת אחר כתלנו, דרושים אנו להשתדל שחיי הדת והיהדות בעצמם יהיו משמשים לכח פועל להגדלת הישוב הישראלי באי"י[15] והאדרתו. למשל, אין לשער כמה גדולה היא ההשפעה להערכת

היהדות לחשיבות כח התורה בחיי הישוב, מה שהיקבים הארצישראליים הם נזקקים לכשרות ומה שהם עושים את המסחרים שלהם ע"י הריקלמה של הכשרות. מקצועות כאלה רבים הם וצריכים אנו לטפחם ולתמכם. שני להיין הוא סחר האתרוגים, שראוי להקיצו לתחיה, ונאה מאד ל"המזרחי" לקחת בו חלק אקטיבי.

כעת ממש הננו עסוקים בו בתחיית האתרוג הכשר, שהוא אחד מהצינורות היותר טובים להזיל על ידו שפע של רבבות רבות, מדי שנה בשנה, להחיות את הארץ ע"י בניה המשכללים אותה. וישנם עוד מקצועות שיכולים להתפתח ממין זה, כשידים אמונות יהיו נכונות לעזרה,

יש רעיון אחד, שאיננו רחוק מהתגשמות מעשית. יבנה הידועה בחבתה, אפשר כעת ע"י אמצעים ממוצעים לקנות חלק חשוב ממנה, ליסד בה מושבה, לפחות קטנה, ביחד עם ישיבה הדורה באיכותה, המתקרבת, כמה דאפשר לנו, לאותו החזיון המזהיר, המעודד את כל כחות חיינו הרוחניים, מהעבר הרחוק של "כרם ביבנה", אשר עם כל קטננו הבלתי-משוער לעומת ענקי-אל אלה, בנים אנחנו להם, ובעקבותיהם הננו חפצים ללכת. החילונו כבר להתקרב לזה איזה צעד המביא לידי מעשה בעה"י[16], אבל המון כחות עוזרים צריכים לזה, והאגודות "המזרחיות" להן נאה להיות המתיצבות בכל חפץ-לב בראשיות של הגדוד הפועל והעובד. אולי יחנן ד' וחפץ הטוב הזה בידינו יצלח, להחל להשיב לישראל ברק אור קודש זה, המאיר לנו באורו למרות מרחקי-הזמנים ותמורות-החיים הרבות.

אחי החביבים, רק ריש מילין אמרתי בזה, וברצות ד' דרכנו נבא בעזרתו יתברך בכתובים, עמכם, ועם כל האגודות אשר יואילו להועד יחד במחשבה טובה ועצה טובה, על ישראל, ועל תחייתו בארץ-אבותיו, ברוח תורת-ד' אשר בלבבו. שזה הוא כל משאת-נפשנו ומגמתנו בכל תכנית-עבודתנו, והדברים יתבררו הלוך והתברר, וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

והנני חותם בקריאת גבורנו: "חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלהינו", וצור ישראל יאר לנו" ויופיע על עצותינו, באור ישועה ויפעת גאולה קרובה, כתקות אסירי-התקוה המצפים לתשועת ד' על עמו ונחלתו, במהרה בימינו בקרוב, אשר בתוכם ימנה מוקיר ערך מעבדכם, המחזק את ידיכם בשם ד', מהר צבי קודש,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש פעיה"ק[17] יפו והמושבות ת"ו.

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
6. שלו' - שלום
7. כ"כ - כל כך
8. ג"כ - גם כן
9. ע"ד - על דבר

10. בכ"ז - בכל זאת
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. בע"ה - בעזרת השם
13. ע"י - על ידי
14. השי"ת - השם יתברך
15. בא"י - בארץ ישראל
16. בעה"י - בעזרת השם יתברך
17. פעיה"ק - פה עיר הקודש

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקסז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ב' מנחם אב תרע"ג **נמען:** בנו, הרב צבי יהודה, וכל המשפחה

אחרי התייעצות עם הרופא, הרב קוק מסכים לנסוע (לכנסייה הגדולה של 'אגודת ישראל'), כדי להביע בפומבי את דרישותיו הרוחניות. אחר כך ישהה בקרלסבד לרפואה. הרב קוק מבקש מבנו הרצי"ה להתכונן לנסוע עימו ולהזדרז בסידור המסמכים.

עיקרי הדברים

- הסכמה לנסיעה.
- קרלסבד לרפואה.
- הכנות לנסיעת הרצי"ה.

נוסח האגרת

ב"ה[1], ב' מנ"א[2] תרע"ג[3]

בני יקירי וכל יקירינו שליט"א[4].

ת"ל[5] על החוה"ש[6] אשר עמנו, כה לראות ולשמוע מכולכם אך טוב וחסד.

אחרי ישוב הדעת, ובירור דברים עם הד"ר[7] המקומי פה בענין מצב הבריאות שלי, הסכמתי בל"נ[8] בע"ה[9] לנסיעהו. חושב אני שהנני מוכרח לדבר עכ"פ[10] חלק מדרישותי הרוחניות העיקריות בקהל פומבי, אפילו, או דוקא, של נוכחיות אחים דחוקים. ודי יצליחנו באורחותיו.

יחד עם נסיעתי חושב אנכי שתוציא אל הפועל ג"כ[11] נסיעתך בע"ה. אחרי הקונגרס אחשוב להתעכב בקרלסבד על איזה שבועות, כפי מה שהעירני ד"ר[12] לארך מאז, והרופאים כולם שהתישבתי עמהם מסכימים. יתן ד' לרפו"ש[13].

מובן שמוכרח הדבר שתעסוק בהכנה זריזות. הזמן קצר ונדחק. העוסקים ע"ד[14] הדוקומנטים שלי יעסקו ג"כ ע"ד שלך. כמובן צריך גם אתה להזדרז בזה, ודי יצליחנו ברב רחמיו ויעזרנו בישע ימינו למען שמו, ארצו עמו ונחלתו, ומבין המצרים יאיר לנו.

דר"ש[15] כל יקירינו באה"ר[16].

שלך

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. מנ"א - מנחם אב
3. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. ת"ל - תודה לא-ל

6. החוה"ש – החיים והשלום
7. הד"ר – הדוקטור
8. בל"נ – בלי נדר
9. בע"ה – בעזרת השם
10. עכ"פ – על כל פנים
11. ג"כ – גם כן
12. ד"ר – דוקטור
13. לרפו"ש – לרפואה שלמה
14. ע"ד – על דבר
15. דר"ש – דורש שלום
16. באה"ר – באהבה רבה